

Müsbet Hareket Modeli*

Risâle-i Nur Enstitüsü

I. Müsbet Hareket Kavramı

1. Müsbet: İspat edilen, ortaya konulan, olumlu, istifadeye sunulan, pozitif, vücudî olan.

2. Menfi: İspat ve istifade edilemeyen, olumsuz, delilsiz, nefyedilmiş, negatif, ademî olan.

3. Müsbet Hareket: Doğruluğu aşikâr ve belli ve ispat edilebilir; doğru düşünenlerin kabul edebileceği kanun ve nizama uygun hareket, Allah'ın emrine uygun, tahripkâr ve tecavüzkâr olmayan, yapıcı ve tamir edici tarzda olan, mizan, adalet ve insafa uyan hareket.

4. Müsbet Hareketin Kaynağı: Yukarıdaki tarifte özellikle sübut boyutu ortaya konan müsbet hareket, varlığın derinliklerinde mahv ve ispat arasında gelip giden zerrelere boyutunda başlamaktadır. Bu anlamda sonsuz güzelliğin varlık şeklinde ortaya konması maksadı ön plana çıkmaktadır. Allah'ın güzel isimlerinin her an yenilenerek yansıdığı varlık tablosunda, bir olumluluk ve vücuda dayalı bir güzellik gözlenmektedir. Bu hal, müsbet hareketin eşyanın en derinlerdeki boyutunu ifade ediyor.

Allah, kendi cemal ve kemalini muhtelif aynalarda görmek ve göstermek için varlıkları yaratmıştır. Kâinatın her zerresinde Allah'ın ilmi, iradesi ve kudreti görülmektedir. Diyebiliriz ki, varlık âlemi sayıya gelmez güzel isimlerin tecellisinin neticesidir. Kâinatın yaratıcısı, vasıtaları ve sebepleri icraatına perde yaparak rubûbiyetinin haşmetini de göstermektedir. Şuur

*Kâinatta
maksud-u bizzat
ve küllî ve
şimullü olarak
yaratılan ancak
kemaller, hayırlar
ve hüsünlerdir.*

sahiplerine bunca nimetler vermesi ve bolca ihsanlarda bulunması, kendini sevdirmek/tahabbüb, tanıttırmak ve bildirmek/taarrüf istemesinden başka bir şey değildir.

Allah, bütün noksanlardan pâk ve münezzehtir. Çünkü eksiklik, maddelerin istidat yetersizliğinden ileri gelir. Cenab-ı Hakk ise maddiyattan değildir. Kâinatın ezeli ve ebedi olan Sanatkârı, evreni dolduran eşyanın cismaniyet, cihetiyet, tegayyür, temekkün gibi özelliklerden münezzehtir. Kur'an-ı Kerim'de "Allah'a misil yapmayın" âyetiyle bu hakikate işaret edilmiştir. Bu noktadan hareketle, maddi âlemin asıl kaynağının Vacibü'l-Vücut'a dayandığını ve müsbet olan her şeyin vücudî olduğunu ve bütün hayırların kaynağı olduğunu söyleyebiliriz. Tersinden hareketle de, bütün şerhlerin ademden/yokluktan kaynaklandığını anlıyoruz.

Akıp giden nehir sularının güneşin cilveleriyle parlaması gibi, varlıkların da, güzellik ve cemâl ve kemâlin ışıklarıyla parlayarak geçip gitmeleri, bu güzelliklerin ve varlığın kendilerine ait olmadığını, evrendeki geçici parlayan güzellik ve olgunluğun, Allah'ın güzel isimlerinin sonucu olduğunu göstermektedir. Cenab-ı Hakk, hikmet-i ezeliye ile inayet-i ezeliyenin iktizasınca, insanların kabiliyetlerinin tezahürünü ve istidatlarının neşv ü nemasını irade etmekle, nev-i beşeri imtihan ve tecrübeye tâbi' tuttu, zararları menfaatlara kattı, şerhleri hayırların içine attı, güzellikleri çirkinliklerle cem' etti; hepsini birbirine karıştırarak kâinatın hamuru ile beraber yaratılış teknesinde yoğurduktan sonra, kâinatı Cennet ve Cehenneme tohum olmak üzere tegayyür, tebeddül, tekâmül kanunlarına tâbi' tuttu.

Kâinatta maksud-u bizzat ve küllî ve şimullü olarak yaratılan ancak kemaller, hayırlar ve hüsünlerdir. Şerhler, kubuhlar, noksanlar ise; hüsünlerin, hayırların, kemallerin arasında görülmeyecek kadar dağınık ve cüz'iyet kabîlinden tebeî olarak yaratılmışlardır ki; hayırların, hüsünlerin, kemallerin mertebelerini, nevilerini, kısımlarını göstermeye vesile olsunlar ve hakaik-i nisbiyenin vücuduna veya zuhuruna bir mukaddeme ve bir vâhid-i kıyasî olsunlar.

Bir şeyin zıddı, o şeyin hakaik-i nisbiyesinin vücud veya zuhuruna sebeptir. Mesela, çirkinlik olmasaydı ve güzelliklerin arasına girmeseydi, güzelliğin sınırsız olan mertebeleri tezahür etmezdi.

Asıl hayır ve olumluluk olan varlık âleminde, zıtların iç içe ifade edildiği yapıda iradesi ile doğru tercihleri yapma konumunda olan insanın yardımına üç tarif edici yetişmektedir. Bunlar, müsbet hareketin beşeri boyutunu temsil eden peygamberler silsilesi, yani nübüvvet; varlığı tanımlayan semavi kitapları temsil eden Kur'an ve varlığın bizzat ifadesi olan kâinat kitabıdır. Bunların çizdiği istikamet, vasatı ve müsbet hareketin beşeri boyutunu temsil etmektedir. Akıl, şehvet ve öfke kuvvetlerinin vasat mertebelerini ifade eden bu çizgi, aynı zamanda adaleti ifade etmektedir. Bu anlamda varlık, Allah'ın hikmet ve iradesi doğrultusunda her noktasının imdadına yetişerek ahdi gereği dokuduğu ve bütün zamanları kuşatan nurani bir şeride benzer. Genel bir düzen şeklinde bütün varlığı kuşatırken insan, ruhunda da kabiliyetlerin kaynağı olmaktadır. Bu kabiliyetlerin şekillenmesinde cüz'i irade merkezî bir konuma getirilmiştir. Bu anlamda kabiliyetleri uygun yerinde kullanmak, Cenab-ı Hakk'ın ahbine vefa anlamına gelmek-

tedir. Bunun bir boyutu akraba ve müminler arası irtibattır. Diğer boyutu varlığın genelinde işleyen yaratılış kanunlarına riayettir. Bu da, müsbet hareketin irade ile ilişkisini ifade etmektedir.

*Hayır ve güzellik,
Cenab-ı Hakk'ın
emir ve iradesi ile
gerçekleşmektedir.*

II. Bireysel Açından Müsbet Hareket

1. Niyet, Düşünce, Duygu ve Davranış Bütünlüğü: Hareket, niyet düzeyinde başlayıp duygu ve düşüncelerle netleştikten sonra ortaya çıkan bir süreçtir. Müsbetlik bu safhaların hepsinde var olduğu ölçüde nihai sonucun pozitifliğinden bahsedebiliriz. Bediüzzaman, müsbetliği "hareket"le tanımlamakta, hareketin müsbetliğinin, diğer süreçlerin de müsbet olması ile bütünleşmesini hedeflemektedir. Mülk âleminin ilişkilerinde hareketteki müsbetlik belirleyici kabul edilmekte, şüpheli durumlarda da vicdana müracaat tavsiye edilmektedir. Meselâ, müzik dinleme konusunda ortaya koyduğu esneklik ve vicdanın hakemliğini gündeme getirmesi ilginçtir: "Şeriatça bazı savtlar (sesler) helâl, bazıları da haram kılınmıştır. Evet, ulvî hüznüleri, Rabbanî aşkları iras eden sesler, helâldir. Yetimane hüznüleri, nefsanî şehavatı tahrik eden sesler, haramdır. Şeriatın tayin etmediği kısım ise, senin ruhuna, vicdanına yaptığı tesire göre hüküm alır."

Pozitiflik; halin gereklerine uygun olarak tanımlanmalıdır. Âlemlerin Rabbi'nin isimleri, çeşitlilik ve yenilenmekle varlık âleminde tecelli etmektedir. Buna göre, her halin pozitifliğinin kendi içinde değerlendirilmesi ve esma-i İlahiyeye ve fitrata dayanma manasının esas tutulması gerekmektedir. Hayır ve güzellik, Cenab-ı Hakk'ın emir ve iradesi ile gerçekleşmektedir. Bu anlamda müsbet hareketin asıl hedefi, Allah'ın rızası olmalıdır. Bu anlamda bazen menfi olarak algılanan şeylerin özünde müsbet, müsbet gibi algılanan şeylerin özünde menfi olabilir. Kulun imtihanı açısından belirleyici olan niyettir. Bu bağlamda Bediüzzaman: "... nazar ile niyet, mahiyet-i eşyayı tağyir eder. Günahı sevaba, sevabı günaha kalbeder. Evet, niyet âdi bir hareketi ibadete çevirir. Ve gösteriş için yapılan bir ibadeti günaha kalbeder. Maddiyata esbap hesabıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa, marifet-i İlahiyedir." demektedir.

2. Gaye-i Hayal: Ferdin müsbet hareketinin asıl kaynağı, doğru tanımlanmış bir varlık ve bu zeminde anlam bulmuş benlik olabilir. Güzellik, temel bazı kurallar ve kabuller çerçevesinde şekillenen bir kavram olmakla birlikte, içinde bir zafilik ve kişiye görelilik tarafı hep bulunan bir kavramdır. Bu anlamda toplumun ve ferdin kabullerinde, genel kültür yapısı, inançlar gibi pek çok faktör etkili olur. Bir toplumun çok yanlış ve çirkin gördüğü haller, başka bir toplumda kabul gören, el üstünde tutulan durumlar olabilir. Aynı olay farklı ruh halleri ile farklı şekillerde algılanabilir. Bu ve benzeri şartlar içerisinde güzelliğin mutlak tanımı ya da mutlak güzelliğe ulaşma imkânı, maddi âlemde ve varlıklar planında pek mümkün gözükmemektedir. İnsanoglul, mülk âlemine geldikten sonra beyin ve algıların gelişimi ile varlık âleminin işleyiş kurallarına muhatap oluyor. Bu çerçevede iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi değerleri öğrenmektedir. Bu şekilde mülk âlemi tanımlanmakta ve insanın bu âleme muhatap oluşunun çerçevesi çizilmekte ve bu çerçeve içinde yaratılışın asıl gayesi olan Halik-ı Âlem'i tanıyıp, O'na muhatap olma ve sevgiyle, samimiyetle O'na yönelme sonu-

*Bu anlamda
müsbet hareketin
asıl hedefi,
Allah'ın rızası
olmalıdır.*

“Gaye-i hayal
olmazsa veyahut
nisyan veya
tenâsi edilse,
ezhan enelere
dönüp etrafında
gezerler.”

cu hedeflenmektedir. Bu sonucun gerçekleşmesi yolunda kâinat denilen zemin, insanın idrakine göre hazırlanmış ve mülk onun sınırlı algılarına mana ifade edecek tarzda şekillenmiştir. Hayatının asıl hedefi ve varlığının gayesi bu olmayan ferdin dünyasında hakiki anlamda müsbet hareketin ortaya çıkması beklenemez. Hedefini kaybeden ferdin dünyasında, şerhlerin ve olumsuzlukların kaynağı olan benliğin ön plana çıkacağı Risale-i Nur'da şu sözlerle ifade edilmektedir: “Gaye-i hayal olmazsa veyahut nisyân veya tenâsi edilse, ezhan enelere dönüp etrafında gezerler.”

3. Duyguların Müsbete Yöneltilmesi: Uhrevî âlemleri kazanmak için verilmiş duyguların fitratlarına uygun şekilde kullanılması, müsbet hareketi ifade etmektedir. Olumsuz duyguların ortadan kaldırılması yerine olumlu bir alana yöneltilmesi de müsbet hareketin yansımalarındandır. Bu, Bediüzzaman'ın ifadeleriyle; “İşte tahmin ederim ki, nâsihlerin nasihatleri şu zamanda tesirsiz kaldığının bir sebebi şudur ki: Ahlâksız insanlara derler: ‘Haset etme! Hırs gösterme! Adavet etme! İnat etme! Dünyayı sevmey!’ Yani, fitratını değiştiren gibi zahiren onlarca mâlâyutak bir teklifte bulunurlar. Eğer deseler ki: ‘Bunların yüzlerini hayırlı şeylere çeviriniz, mecralarını değiştiriniz.’ Hem nasihat tesir eder, hem daire-i ihtiyarlarında bir emr-i teklif olur.” şeklinde ortaya konmuştur.

4. Güven Duygusu ve Özgürlük: Maddî dünyanın işleyişine ve varlıklara güven, onları kontrol eden bir gücün var olduğuna inanmakla mümkün olabilir. Bu Halık-ı Kâinat ile irtibat ya da intisap anlamına gelmektedir. Kendine ve varlığa güven ancak, hakiki imanla mümkün olabilir. Varlığa muhatap oluştaki müsbet hareket yine hakiki imanla mümkün olabilir. Varlıklar, Allah'ın kudreti ve iradesiyle varlıklarını sürdürmekte olduğuna göre, her şeyde, bütün eşyada Allah'a bir intisap var demektir. Her bir varlık Allah'a nispetle, bütün diğer varlıklara, vahdet sırrıyla bağlanmaktadır. O halde Allah'a intisabını bilen veya intisabı bilinen her bir varlık, birlik sırrı ile bütün varlıklarla bağlantılı hale gelir. Bu bağlılıkla her bir şey, hadsiz vücut ilişkilerine mazhar olabilir. Bu bağlantı ile kulların hukuku, Allah'ın hukuku çerçevesinde ele alınmaktadır. Benzer bir hassasiyet varlık âleminin diğer unsurları olan eşya ve çevre ilişkilerinde de gösterilmelidir.

Ferdin diğer insanlara ve eşyaya karşı hürriyeti de imana dayalı güven duygusu üzerine oturtulmuştur. Bu manalar Hutbe-i Şamiye'de şu cümlelerle ifade edilmiştir: “... şehamet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden ... hürriyet-i şer'iyye, ... iki esas emreder: ... tahakküm ve istibdad ile başkasını tezlil etmemek ve zillete düşürmemek ve zalimlere tezellül etmemek... Allah'a hakiki abd olan, başkalarına abd olamaz. Birbirinizi -Allah'tan başkalarına Rab yapmayınız. Yani Allah'ı tanımayan; her şeye, herkese nispetine göre bir rububiyet tevehhüm eder, başına musallat eder. Evet, hürriyet-i şer'iyye; Cenab-ı Hakk'ın Rahman, Rahîm tecellisiyle bir ihsandır ve imanın bir hassasıdır.”

5. İbadet-Müsbet Hareket İlişkisi-Manevî Terakki: İşârâtü'l-İ'caz'da; Kur'an'daki esas unsurlar; tevhid, nübüvvet, haşir, adalet ile ibadet olarak sayılmış ve insanların Allah'ın kudretiyle yokluk ve karanlıktan varlık ve aydınlık âlemine çıkarıldığı, bütün varlıklar içinde insanların seçilerek emanet-i kübranın onlara verildiği, bu dünyada ibadetle istidatlarını nema-

landırarak haşır yoluyla saadet-i ebediyeye doğru hareket etmekte oldukları belirtilmektedir. Zariyat Suresinin 56. ayetinde de Allah'ın cinleri ve insanların kendisini tanıyıp, ibadet etmeleri için yaratıldığı beyan edilmektedir.

Allah'ın emirlerini yapıp yasaklarından sakınmakla, dünya ve âhiret işleri düzene girer ve böylece umumi cereyan temin edilerek insan mutluluğu gerçekleşmiş olur.

Yirmi Üçüncü Söz'de; hakikî terakkinin; insana verilen kalb, sır, ruh, akıl hattâ hayal ve sâir kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek, her biri kendine lâıyk hususî bir ibadetle meşgul olmakta olduğu, yoksa bütün lâtife, kalb ve aklını nefs-i emârenin emrine verip, şu geçici dünya hayatında zevklerin her çeşidini, hattâ en süflisini tatmaya çalışmanın terakki değil, sukut olduğu vurgulanmaktadır.

Amel-i salih, emir dairesinde hareket ve hayırlar kazanmak, takva ise, yasaklardan ve günahlardan kaçınmaktır. Şerlerin def'i, menfaatlerin celbinden daha önceliklidir. Özellikle tahribat, sefahet ve câzip heveslerin çok etkili olduğu günümüzde takva daha da önem kazanmıştır. Farzlarını yapan ve büyük günahları işlemeyenin kurtulacağı ifade edilmektedir. Günahtan kaçınmak kastıyla yapılan takva menfi ibadet hükmünde olup, salih amelin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu anlamdaki menfilik özünde müsbet hareketi ifade etmektedir. Hükümlerin sonuçlara göre ortaya çıkacağına bir örneğidir.

III- Sosyal Açıdan Müsbet Hareket

1. Varlık Âleminin Genelini Kuşatan Sevginin Sosyal Hayata Yansıması: Hüsün ve kemalden kaynaklanan varlık âleminin özünde, sevgi ve muhabbet vardır. Bu, rahmetin bir tecellisidir. Özdeki bu olgu, sosyal ilişkilere ve olaylara sevgi şeklinde yansımalıdır.

a) Aile içi ilişkiler: Aile fertleri arasındaki bağlar ve fertler arasındaki konumlar, bu çerçevede Yaratıcı ile bağlantılıdır. İşte bu konum ve bağların ebediyet anlayışı ile kurulması ve güçlendirilmesi iledir ki, aile içi ilişkilerde pozitifliği ortaya koyacaktır.

b) Din bağı olan ferlerle ilişkiler: Aynı Yaratıcıya inanıyor olmanın getirdiği kardeşlik zemininde ilişkiler, dini bir esas üzerine oturtulmuştur. En köklü bir bağıdır bu. Genetik, biyolojik, sosyal, kültürel ve diğer hiçbir gerekçe bu anlayışın önüne geçemez ve geçirilmemelidir.

d) Müsbet milliyet: Vatan birliği, sınıf ve genetik gibi diğer bağlar, fitrata uygun olabilmeleri ancak, muhabbet zemininde şekillenerek insanlığın huzur ve barışına hizmet etmeleriyle mümkündür. Diğer amaçlar için kullanılan bu bağlar, dünyevileşmeden öteye geçemez.

e) İnsanlığın geneliyle olan ilişkiler: İnsan yaratılışında türüyle ilgilenme var. Bu açıdan her insan, başkalarının elem ve sevincine ortak olmakta ve onu paylaşmaktadır. Bu anlamda, nübüvvetin insanlığa getirdiği genel ahlaki değerler çerçevesinde ilişkiler ağı kurulmalı, İslâm'ın insaniyet-i kübra olmak yönü ile bütün insanları kuşatan boyutu ele alınmalıdır. İnsanlığın geneli ile sevgi ve kardeşlik bağı kurulmalıdır.

Bu bakış açısının çerçevesi, Bediüzzaman'ın, "Husumet ve adâvetin vakti bitti. İki harb-i umumî adâvetin ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli

Allah'ın emirlerini yapıp yasaklarından sakınmakla, dünya ve âhiret işleri düzene girer ve böylece umumi cereyan temin edilerek insan mutluluğu gerçekleşmiş olur.

“İki cihanın rahat
ve selâmetini
iki harf tefsir
eder, kazandırır:
Dostlarına karşı
mürüvvetkârane
muâşeret ve
düşmanlarına
sulhkârane
muamele
etmektir.”

zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyleyse, düşmanlarımızın seyiyatı -tecavüz olmamak şartıyla- adâvetinizi celb etmesin. Cehennem ve azab-ı İlâhî kâfidir onlara.” ve “İki cihanın rahat ve selâmetini iki harf tefsir eder, kazandırır: Dostlarına karşı mürüvvetkârane muâşeret ve düşmanlarına sulhkârane muamele etmektir.” cümleleriyle çizilmektedir.

2. Dünya Genelinde Barış İçinde Bir Sosyal Düzen ve Müsbet Hareket: Dünya genelinde hedeflenen barışın gerçek zeminini, imanî bakış oluşturmaktadır. Dünya barışını sağlayacak ancak müsbet harekettir. Bu da bütün insanları ve varlığın genelini aynı Halık'ın eseri olmak boyutu ile kucaklayan yaklaşım olabilir.

Bediüzzaman'a göre, “Hariçteki cihad başka, dâhildeki cihad başkadır. Şimdi milyonlar hakikî talebeleri Cenâb-ı Hakk bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dâhilde ancak asayişî muhafaza için müsbet hareket edeceğiz. Bu zamanda dâhil ve hariçteki cihad-ı manevideki fark, pek azımdır.” Bu sebeple günümüzde asıl düşman, “cehalet, zaruret ve ihtilaf”tır. İslâm dünyasının gerilemesine bu düşmanlar ve onların sonuçları sebep olmuştur.

3. Müsbet Hareket Şahs-ı Manevî İlişkisi: Müsbet hareketin şahs-ı maneviye yansımaları, bağların güçlenmesi ve bir vücudun azalarına dönüşüm şeklinde tezahür etmesidir. Olumlu ilişkilerin oluşturduğu sağlam bir yapı, fikirlerin hedefe yönelik alış-verişi ile meşveret-i şer'îye manası ortaya çıkmaktadır. Bu da ortak akli oluşturacak ve varlık âlemini kuşatan külli aklın şahs-ı manevide yansımaları ile arka plandaki doğruluğun daha net ortaya çıkmasına vesile olacaktır. Bu bağlantı ile şerhlerin tahrip etkisine karşı da sağlam bir dayanak temin eder.

4. Görevini Yapıp Allah'ın İşine Karışmamak: Bediüzzaman ve Risale-i Nur'la ortaya konan iman hizmetinin en belirgin özelliklerinden birisi, kendi görevini yapıp Allah'ın işine karışmamaktır. Bediüzzaman, hiçbir zaman hareketini sonuca göre tayin etmemiştir. Allah'ın her şeyi kaplayan rahmetiyle müminlere yardım edeceğini ve zorlukları açmada imdada yetişeceğini tam bir inançla ümit beslemiştir. Allah'ın hikmeti gereği, kâinatta koyduğu düzen kanununa uyarak üzerine düşen görevi yapmak, aynı zamanda fiili bir dua sayılmıştır. Tevekkülün anlamı da budur. Önce fitrat kanunlarına uymakla görevin yerine getirilmesi gerekir. Aksiyoner bir hareketin muvafak olabilmesi, ancak böyle bir davranış tavrıyla mümkündür.

5. İkna: Kitle iletişim araçlarının fevkalade ilerlediği, bilgiye çok çabuk ve kolay bir şekilde ulaşılabilirdiği günümüzde, gerçeği ortaya koymak birinci önceliktir. Fikirlerin birbirine kabul ettirilmesinde beyanın açık, etkili ve güzel bir biçimde yapılması önemli olduğu kadar, karşıdakinin fikirleri kabul etmesi için baskı yapılmaması da o kadar önemlidir. Bediüzzaman, “Medenilere galebe çalmak ikna ile olur. Söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir.” şeklinde müsbet hareketin bu yönünü de ortaya koymaktadır.

6. Müsbet İhtilaf: Bediüzzaman, ihtilafa; tarafgirliği doğuran düşmancasına birbirinin tahribine çalışma şeklinde bakmıyor. Kendi mesleğinin yükselmesine çalışırken, başkasının tahrip ve iptaline değil, tekmil ve ıslahına çalışmanın erdemine dikkat çekiyor. Müsbet ihtilafın, ancak Hadis-i Şerifte tarif edildiği gibi faydalı olacağını ifade eder.

IV- Hukuki ve Siyasi Açıdan

1. Hakkın Üstünlüğü: Hak kaynağını, imanî bakıştan, yani Yaratıcı ile irtibatlandırıldığı varlık tanımından almaktadır. Bu anlamda, hakkın en ufak kırıntıcığının kaynağı da ilahidir. Küçük veya büyük olmasına bakılmaksızın, dayandığı kaynaktan aldığı önem nedeni ile ön plana çıkar. Adalet-i mahzanın esas tutulması da müsbet hareketin bir yansımasıdır.

2. Suçun Şahsiliği: Menfilikler ademî oldukları için sirayet edemezler. Şerler, sadece buldukları alan için etkilidirler. Müsbet yaklaşımda, her unsur ve her kulun direk Yaratıcı ile bağlantısı söz konusudur. Suçun ise, sadece ilgili olduğu kişi ve alan ile bağlantılı olarak değerlendirilmesi esastır.

Bediüzzaman, yapılan haksızlıklara, zulümlere karşı, hakkını maddi kuvvet kullanarak savunmayı benimsememiştir: "...ehl-i hak, hakkını kuvvet-i maddiye ile müdafaa etse, ya eşedd-i zulüm ile, tarafgirlik bahanesiyle çok biçareleri yakacak; o hâlette o da ezlem olacak ve mağlûp kalacak. Çünkü mezkûr hissiyatla hareket ve taarruz eden insanlar, bir iki adamın hatasıyla yirmi otuz adamı, adî bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vurana vursa, otuz zayiata mukabil yalnız biri kazanır, mağlûp vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmisil kaide-i zâlimânesiyle, o ehl-i hak dahi bir ikinin hatasıyla yirmi otuz biçareleri ezseler, o vakit, hak namına dehşetli bir haksızlık ederler."

3. Müsbet Bir Siyasi Hareket Olarak Demokratlık: Müsbet hareketin sosyal düzene yansıması, tahakküm ve keyfi muamele olan ve sosyal düzende menfilğin karşısında yer alan müsbet bir tanım olarak meşrutiyettir. Günümüz dünyasında bu, demokrasi olarak ifade edilebilir. Varlığın bütününe kuşatan ilahi irade, meyillerin toplamından ortaya çıkan, akıl, marifet ve umumi efkâra dayanan meşrutiyet ile aramak, hakkın ortaya çıkmasının vesilesi olacak varlığın özündeki müsbetliği açığa çıkaracaktır. Hâkimiyetin millete, iradeler ve vicdanların toplamına yansıtılmasından kaynaklanan doğruluk arayışı, müsbet hareketin sosyal yansıması olarak demokrasiyi netice vermiştir. Siyaset, bu anlamda dine hizmetkâr olmalı ve dinsizliğe alet edilmemelidir.

Sonuç

Menfi bir harekete sevk etmek için, Said Nursi, defalarca zehirlenmesine, türlü türlü işkencelere, hapsilere maruz bırakılmasına ve üzerinde akıl almaz oyunlar oynanmasına rağmen, "Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfi hareket değildir. Allah'ın rızasını düşünerek sırf iman hizmetini yapmaktır. Bizler asayişî muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde, her bir sıkıntıya karşı sabırla şükürle mükellefiz" diyerek, kendisine zulmedenler de dâhil olmak üzere, beşeriyetin imanını kurtarmak için daima asayişî muhafazaya çalışmış ve hiçbir zaman müsbet hareket çizgisinden ayrılmamıştır.

Bediüzzaman Said Nursi'nin, "Evvel ve ahir tavsiyemiz müsbet hareket etmektir. Menfi hareket değildir" vasiyetine bihakkın uyan Nur ekolünün takipçileri, günümüzde müsbet hareketi ve pozitif düşünceyi, bir hayat modeli olarak benimsemiş ve bu noktada asayişin muhafazası için üzerlerine düşen vazifeyi ziyadesiyle yerine getirmeye çalışmışlardır.

Müsbet hareketin sosyal düzene yansıması, tahakküm ve keyfi muamele olan ve sosyal düzende menfilğin karşısında yer alan müsbet bir tanım olarak meşrutiyettir. Günümüz dünyasında bu, demokrasi olarak ifade edilebilir.